

EXPERIENȚE ȘI PRACTICI EDUCAȚIONALE ÎN DIMINUAREA FENOMENULUI BULLYING

EDUCATIONAL EXPERIENCES AND PRACTICES IN REDUCING THE BULLYING PHENOMENON

Diana ANTOCI,

doctor habilitat, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău, Republica Moldova
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7018-6651>
e-mail: antoci.diana@upsc.md

REZUMAT. Lucrarea reprezintă studiul teoretico-experimental axat pe cercetarea fenomenului de bullying. Rezultatele obținute demonstrează eficacitatea programului de diminuare a bullyingului prin eficientizarea relațiilor interpersonale în rândul preadolescenților. Datele experimentale ilustrează că subiecții din grupul experimental au înregistrat o scădere semnificativă a scorurilor la subscalele de agresivitate verbală, furie și ostilitate după participarea în programul de diminuare a bullyingului, în timp ce grupul de control nu a înregistrat schimbări semnificative la aceste aspecte. Rezultatele confirmă eficacitatea programului în reducerea manifestărilor de agresivitate și promovarea unor comportamente mai pozitive în rândul preadolescenților. Este esențială promovarea eforturilor în prevenirea bullyingului și crearea mediului sigur și incluziv pentru subiecți prin intermediul intervențiilor eficiente și colaborării între instituțiile de învățământ, familie și societate.

Cuvinte-cheie: bullying, comportamente agresive, relații interpersonale, preadolescenții, program

ABSTRACT. The paper represents the theoretical and experimental study focused on researching the phenomenon of bullying. The obtained results demonstrate the effectiveness of the program to reduce bullying by making interpersonal relationships more efficient among preadolescents. The experimental data illustrate that the subjects in the experimental group registered a significant decrease in the scores on the subscales of verbal aggression, anger and hostility after participating in the program of bullying reduction, while the control group did not register significant changes in these aspects. The results confirm the effectiveness of the program in reducing manifestations of aggression and promoting more positive behaviors among preadolescents. It is essential to promote efforts to prevent bullying and create a safe and inclusive environment for subjects through effective interventions and collaboration between educational institutions, family and society.

Keywords: bullying, aggressive behaviors, interpersonal relationships, preadolescents, program

INTRODUCERE

Bullyingul reprezintă un comportament repetat și deliberat de intimidare, care se caracterizează prin existența unui dezechilibru de putere perceput între agresor și victimă. Acest fenomen este recunoscut ca o formă de violență psihologică, având consecințe grave asupra sănătății mentale și emoționale a persoanelor implicate. Intimidarea poate lua diverse forme, cum ar fi amenințările, insultele, umilire sau

violență fizică sau verbală, ignorarea sau excluderea socială, iar scopul este de a exercita control și putere asupra celorlalte persoane.

Problema bullyingului afectează nu doar victimele directe ale fenomenului dat, ci și întreaga societate, inclusiv martorii, care pot resimți anxietate, frică și stres în legătură cu mediul școlar. Printre consecințele bullyingului se numără scăderea stimei de sine, depresia, anxietatea, absenteismul școlar, scăderea performanțelor academice și chiar gândurile suicidare.

Factorii care contribuie la apariția și persistența bullyingului pot fi diverși, incluzând mediul social, presiunea grupului, lipsa supravegherii adulților, lipsa empatiei și a capacităților de rezolvare a conflictelor la nivel individual sau în mediul școlar.

Pentru a aborda problema bullyingului, este esențială promovarea culturii a respectului, în care toleranța, empatia și acceptarea diversității constituie valorile centrale. De asemenea, este important să se ofere sprijin și consiliere victimelor și să li se ofere agresorilor oportunități de învățare și reabilitare. Prin colaborare instituțiilor de învățământ cu părinții și autoritățile educaționale se va asigura un mediu securizat și sănătos pentru toți copiii.

Studiul teoretic

În mediul școlar, bullyingul constituie o problemă serioasă, iar datele statistice demonstrează prevalența acestui fenomen în instituțiile de învățământ din mediul urban. Conform acestor date, aproximativ unul din patru copii a fost victimă a bullyingului, sau a fost martor la astfel de incidente. Acest fenomen nu numai că afectează direct starea de bine a copiilor, dar poate avea și consecințe pe termen lung cu mult mai grave asupra dezvoltării emoționale și sociale. Este esențial să se acorde o atenție sporită prevenirii și combaterii bullyingului în școli și în alte medii de viață.

În baza rezultatelor unui studiu realizat de UNICEF (2019), s-a constatat că 86,8% de copii sunt afectați de bullying din totalul elevilor claselor a VI-a - XII-a din RM; 70,8% - sunt victimele bullying-ului (agresați fizic, verbal sau umiliți în mod constant de colegii de clasă); 75,6% - au fost martorii unei situații de bullying; 41,1% - au fost autorii bullyingului.

În primele cinci luni ale anului 2023, au fost raportate peste 600 de incidente de violență între elevi de către autoritățile din sistemul de educație din Republica Moldova (după <https://moldova1.md/>, 2023). Conform datelor companiei Magenta Consulting (2023) s-a constatat că 58% dintre elevi sunt ținta bullyingului în sala de clasă; 33% s-au ciocnit cu acest fenomen pe rețelele de socializare; 29% - pe holurile școlii; 25% - în curtea școlii. Printre alte locuri menționate sunt: acasă, în autobuz, în baruri sau cafenele, în sala de sport sau terenul de sport și prin mesaje la telefon.

Reflectând asupra originii bullyingului, cauzelor care provoacă acest fenomen, putem constata că acestea sunt multiple și bullyingul poate fi identificat nu doar în mediul școlar, ci și la locul de muncă, în societatea întreagă și chiar în mediul online (cyberbullying). Fenomenul dat este rezultatul unor dinamici complexe între indivizi și influențele din mediul înconjurător, dar și consecințele unor experiențe negative avute în copilărie.

Ființa umană este, în mod fundamental, o ființă socială și această dimensiune socială contribuie în mod direct sau indirect la apariția bullyingului. Trebuința de apartenență, de a stabili relații sociale semnificative, de a fi parte și a fi acceptat în grupuri sociale cu oricare preț, trebuința respectului de sine uneori contribuie la acțiuni de răzbunare pe cel mai slab pentru a se autoafirma cu orice preț și într-o oarecare măsură. Arderea internă de neacceptare, de nerealizare a așteptărilor proiectate provoacă comportamente negative individuale sau a unui grup, acțiuni de intimidare sau excludere a celor considerați diferiți sau vulnerabili.

Factori precum stresul, presiunea de grup, dorința de putere sau control, lipsa empatiei și a respectului față de ceilalți pot avea un impact semnificativ în perpetuarea bullyingului în rândul subiecților.

Este important să menționăm faptul, că influențele culturale, normele sociale și modelele de comportament învățate contribuie la tolerarea sau chiar la încurajarea bullyingului în anumite contexte sociale. Astfel, bullyingul reprezintă consecința interacțiunii dintre diferiți factori individuali, sociali și culturali, iar înțelegerea acestor dinamici este fundamentală pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen.

Contextele evidențiate ne permit să menționăm teoriile autoreglării (C. S. Carver și M. F. Scheier (1998); M. D. Robinson (2006); C. Sedikides (2000) according to Corr & Matthews, 2009) au abordat modul în care reprezentările cognitive ale sinelui mediează încercările subiectului de a-și satisface obiectivele personale într-un mediu extern în schimbare. Dezvoltarea cognitivă are loc într-un context social (Bandura, 1997) care poate afecta puternic personalitatea, de exemplu, în legătură cu expunerea la modele de rol, interiorizarea normelor culturale și experiențele educaționale.

În contextul bullyingului, experimentele lui Albert Bandura, cum ar fi „Bobo Doll Experiment” din 1961 și „Vicarious Reinforcement Bobo Doll Study” din 1965 (Ewen, 2014), sunt fundamentale în înțelegerea și identificării modului de dobândire a comportamentelor agresive și perpetuare a acestora prin intermediul observației și imitației în învățarea socială.

În „Bobo Doll Experiment” din 1961, Bandura și echipa sa au investigat dacă comportamentele sociale, în special cele agresive, pot fi învățate prin observație și imitație. Experimentul a constatat în expunerea copiilor la un adult care manifesta comportamente agresive față de o păpușă Bobo. Rezultatele au demonstrat că copiii care au fost martorii comportamentului agresiv au prezentat mai multe comportamente agresive atunci când li s-a oferit ocazia să interacționeze cu păpușa Bobo. Această descoperire subliniază rolul observației și imitației în învățarea comportamentului agresiv, relevând astfel posibilitatea ca modelele de agresiune să influențeze comportamentul copiilor în contextul bullyingului.

În „Vicarious Reinforcement Bobo Doll Study” din 1965, Bandura (Ewen, 2014) a explorat dacă comportamentul unui observator poate fi afectat de consecințele pozitive sau negative ale comportamentului unui model. Acest experiment a demonstrat că copiii sunt influențați nu numai de comportamentele modelului, ci și de consecințele acestora. Dacă modelul era recompensat pentru comportamentul agresiv, copiii prezentau, de asemenea, comportamente agresive. În schimb, atunci când modelul era pedepsit sau nu primea nicio recompensă pentru comportamentul agresiv, frecvența comportamentului agresiv în rândul copiilor scădea. Aceste rezultate subliniază importanța recompenselor și pedepselor în învățarea și perpetuarea comportamentelor agresive în contextul bullyingului.

Lucrări lui Funder (2001, 2006), Bandura (1978) au sugerat că cele trei elemente ale formulei lui Lewin – comportament (behaviour – B), persoană (person – P) și situație (situation – S) – formează o „*triadă a personalității*”, având următorul sensul, dacă două dintre componentele nominalizate ar fi înțelese complet, al treilea ar trebui în principiu să poată fi dedus. Acest fapt sugerează următoarele două formule: $P = f(S, B)$, adică, pentru a cunoaște totul despre o persoană este necesară cunoașterea a ceea ce ar face aceasta în orice situație. Opinia dată seamănă cu concepția lui Mischel (1999) „*dacă... atunci*” în care personalitatea unui subiect este reprezentată în termenii modelului său caracteristic de comportament în diverse situații (Shoda, Mischel și Wright, 1994). Cealaltă formulă este: $S = f(P, B)$, adică, înțelegerea completă a unei situații implică cunoașterea a ceea ce ar face orice persoană în cazul dat, amintind de concepția de „*potrivire a șabloanelor*” a lui Bem și Funder (1978) privind situațiile în funcție de persoanele care ar acționa în mod specific în interiorul lor.

Reieșind din cele menționate mai sus, considerăm, că violența expusă la televizor, rețele de socializare, viața reală, precum și în mass-media influențează comportamentul și percepțiile copiilor și adolescenților. În esență, expunerea la violență în diferite aspecte ale vieții reale poate crește riscul de implicare în bullying. Oricare fenomen de bullying constatat necesită luat în considerare pentru identificarea cauzelor și întreprinderii măsurilor pentru stoparea acestui fenomen în special prin fortificarea relațiilor interpersonale.

Bullyingul în cadrul relațiilor interpersonale poate fi înțeles ca un comportament agresiv și repetat între doi sau mai mulți subiecți, care se caracterizează prin exercitarea unei puteri sau influențe asupra unei persoane mai vulnerabile sau mai puțin puternice. Acest tip de comportament poate avea consecințe devastatoare asupra relațiilor interpersonale, afectând încrederea, respectul și sănătatea emoțională a celor implicați.

În cadrul relațiilor interpersonale, bullyingul poate să apară sub diferite forme, inclusiv verbală (insulte, amenințări), fizică (lovituri, împingeri), socială (izolarea sau excluderea din grupuri sociale), sau online (cunoscut sub numele de cyberbullying). Indiferent de forma pe care o ia, bullyingul creează un dezechilibru de putere și afectează negativ relațiile dintre cei implicați.

Bullyingul poate eroda încrederea și respectul reciproc în relațiile interpersonale, deoarece victimele pot simți că nu sunt în siguranță sau că nu pot conta pe sprijinul celor din jur. Acest lucru poate duce la izolare și singurătate pentru victime și poate compromite sănătatea relațiilor interpersonale.

Necesită să menționăm, că bullyingul are impactul negativ nu doar asupra victimelor, ci și asupra agresorilor și a martorilor. La manifestarea de către agresori a comportamentelor violente martorii experimentează stres, anxietate și culpabilitate din cauza neputinței de a interveni sau de a sprijini victimele.

Pentru a combate fenomenul bullyingului prin intermediul relațiilor interpersonale, este esențial să se promoveze comunicarea deschisă, empatia și respectul reciproc. Educația și conștientizarea despre impactul negativ al bullyingului vor contribui la prevenirea acestuia și la crearea unui mediu în care relațiile interpersonale sănătoase și respectuoase vor fi încurajate și susținute.

Studiul experimental

Scopul studiului experimental realizat constituie diminuarea fenomenului de bullying în mediul școlar prin optimizarea relațiilor interpersonale ale preadolescenților.

În cadrul eșantionului experimental au fost implicați 60 de preadolescenți din mediul urban, elevi cu vârsta cuprinsă între 11 și 13 de ani, care la etapa formative au fost repartizați în grupul experimental (GE) în număr de 29 elevi și grupul de control (GC) care a constituit din 31 elevi. Preadolescenții au manifestat deschidere și responsabilitate în procesul realizării experimentului de cercetare în perioada anului de învățământ 2022-2023.

Instrumente aplicate:

- Chestionarul de evaluarea a comportamentului bullying APRI-BT (Adolescent Peer Relations Instrument – Bully/ Target), R. H. Parada
- Testul de agresivitate Buss-Perry
- Testul Relațiile interpersonale după Sidney Lecker

În urma realizării cercetării experimentale cu privire la studiul fenomenului de bullying la preadolescenți, identificarea nivelului de agresivitate și relațiile interpersonale în grupul de preadolescenți, am realizat analiza datelor obținute.

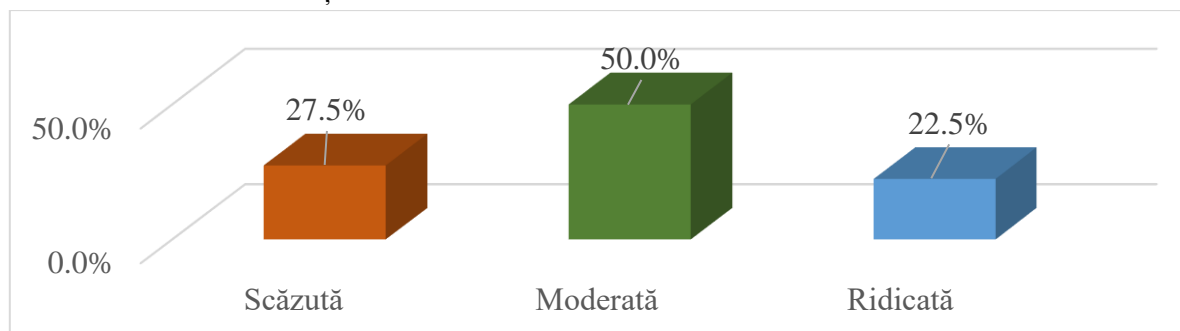
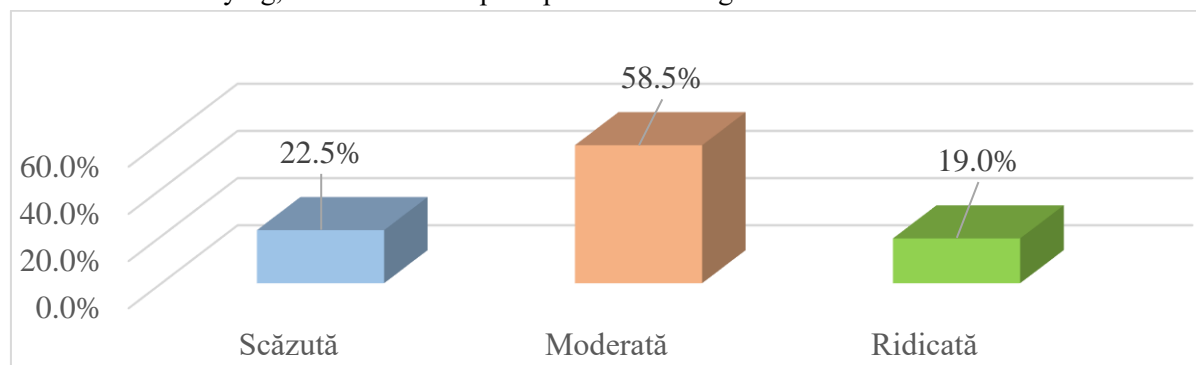

Fig. 1. Intensitatea comportamentului de intimidare/hărțuire (subiecții, %)

Conform datelor prezentate în Figurile 1 și 2, constatăm, că nivelul moderat de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire pare să fie cel mai frecvent întâlnit (50%), iar pentru intensitatea perceperii situației de victimă a intimidării/hărțuirii frecvența este determinate ca dominantă pentru nivelul moderat (58%).

Datele constatate indică faptul că, în general, preadolescenții nu consideră comportamentul de intimidare sau hărțuire ca fiind extrem de intens, dar nici nu îl subestimează. Cu alte cuvinte, ei pot percepe existența intimidării sau a hărțuirii în mediul lor, dar interpretează acestea comportamente ca fiind mai puțin grave sau mai puțin problematice decât ar putea fi în realitate. Este posibil ca preadolescenții să nu recunoască întotdeauna amploarea și impactul negativ al acestor comportamente asupra celor implicați, sau să nu le acorde suficientă importanță. Totuși, minimalizarea nu înseamnă că nu recunosc existența fenomenului de bullying, ci doar că nu se percepe în totalitate gravitatea..

Fig.2. Intensitatea perceperii situației de victimă a intimidării/hărțuirii (subiecții, %)

Comportamentul care alarmează este cel de intensitate ridicată, la ambele aspecte ale bullying-ului (Tabelul 1). Datele analizate arată că, atunci când este vorba despre diferite tipuri de comportamente asociate cu bullyingul, intensitatea ridicată este mai frecventă în cazul comportamentului verbal, reprezentând 55% din total. Aceasta înseamnă că multe dintre comportamentele de intimidare sau hărțuire care implică comunicare verbală agresivă sunt percepute ca fiind mai intense sau mai grave. În același timp, comportamentele sociale, care pot include izolarea sau excluderea socială, prezintă în mare parte o intensitate moderată, constituind 53% din total.

Interesant este că și comportamentul de intimidare sau hărțuire la nivel fizic, se constată o intensitate scăzută, reprezentând doar 62,5% din total. Aceasta poate indica faptul că, în acest eșantion sau context specific, comportamentele fizice agresive sunt mai puțin frecvente sau mai puțin intense decât cele verbale sau sociale. Totuși, este important de remarcat că chiar și în cazul comportamentelor cu intensitate scăzută, impactul asupra victimelor poate fi semnificativ și nu ar trebui subestimat.

Tabelul 1. Repartiția subiecților după tipurile de comportamente de intimidare/ hărțuire după chestionarul APRI-BT (subiecții, %)

Intensitatea	Tipuri		
	Nivel verbal	Nivel social	Nivel fizic
Scăzută	8,5%	36,5%	62,5%
Moderată	36,5%	53,0%	34,5%
Ridicăta	55,0%	10,5%	3,0%

Interpretarea calitativă a rezultatelor din tabelul 2 sugerează că, în general, situația de victimă a intimidării sau hărțuirii prin bullying nu diferă semnificativ în funcție de tipurile de comportamente de

intimidare sau hărțuire. Această constatare înseamnă că indiferent de natura comportamentului agresiv întâlnit, proporția de persoane care se identifică ca fiind victime ale bullyingului rămâne relativ constantă.

În ceea ce privește comportamentul verbal asociat cu bullyingul, majoritatea subiecților (48%) raportează că au experimentat situația de victimă în acest sens. Acest lucru sugerează că comunicarea verbală agresivă este un aspect semnificativ al experiențelor de bullying în cadrul eșantionului studiat.

Comportamentul de intimidare sau hărțuire la nivel social, aproximativ 57% din totalul subiecților chestionați, raportează o percepție moderată a situației de victimă. Rezultatul constatat indică asupra faptului că comportamentele de excludere socială sau de izolare pot fi, de asemenea, semnificative în cadrul experiențelor de bullying.

Cu referire la comportamentul de intimidare sau hărțuire la nivel fizic, identificăm că aproximativ 58,5% din totalul subiecților raportează că au experimentat situația de victimă în acest sens. Rezultatele obținute ne sugerează că, deși comportamentele fizice pot fi mai puțin comune decât cele verbale sau sociale, ele rămân totuși o parte semnificativă a experiențelor de bullying.

În ansamblu, interpretarea acestor rezultate demonstrează că, indiferent de tipul de comportament agresiv întâlnit, există o proporție semnificativă de persoane care se identifică ca fiind victime ale bullyingului, ceea ce subliniază importanța înțelegerii complexe a fenomenului de bullying și necesitatea intervențiilor eficiente pentru prevenirea și gestionarea acestuia.

Tabelul 2. Repartiția subiecților după perceperea situației de victimă a intimidării/hărțuirii după chestionarul APRI-BT (subiecții, %)

Intensitatea	Tipuri		
	Nivel verbal	Nivel social	Nivel fizic
Scăzută	11,5%	31,5%	58,5%
Moderată	40,0%	57,0%	38,5%
Ridicată	48,0%	11,5%	3,0%

Rezultatele din tabelul 3 indică modul în care participanții din eșantionul experimental sunt distribuiți în diferite niveluri de agresivitate fizică, verbală, furie și ostilitate. Interpretarea datelor oferă insight-uri importante despre comportamentele și trăsăturile psihologice ale subiecților, precum și despre dinamica agresivității în cadrul eșantionului studiat.

Constatăm, că agresivitatea verbală și ostilitatea sunt mai răspândite. O parte mai mare de participanți încadrați în niveluri medii și înalte de agresivitate verbală și ostilitate sugerează că aceste aspecte ale agresivității sunt mai prezente în rândul subiecților decât agresivitatea fizică și furia.

Agresivitatea fizică este mai rar întâlnită (nivelul mediu constituie 24%). Lipsa participanților încadrați în niveluri înalte de agresivitate fizică indică că acest comportament este mai puțin comun în cadrul eșantionului, ceea ce ar putea fi explicat prin faptul că agresivitatea fizică este mai puțin tolerată sau mai puțin acceptată în societatea sau mediul în care se desfășoară studiul.

Deși există un procent semnificativ de participanți cu niveluri medii de furie (57%), un număr considerabil de subiecți sunt încadrați și în niveluri scăzute de furie (22,5%). Acest lucru sugerează că majoritatea participanților nu experimentează niveluri extreme de furie și, prin urmare, acest aspect al agresivității poate fi gestionat mai ușor.

Distribuția diferitelor niveluri de agresivitate în rândul participanților indică o anumită varietate în intensitatea agresivității și furiei în cadrul eșantionului. Această varietate poate reflecta diversitatea în experiențele și trăsăturile individuale ale subiecților.

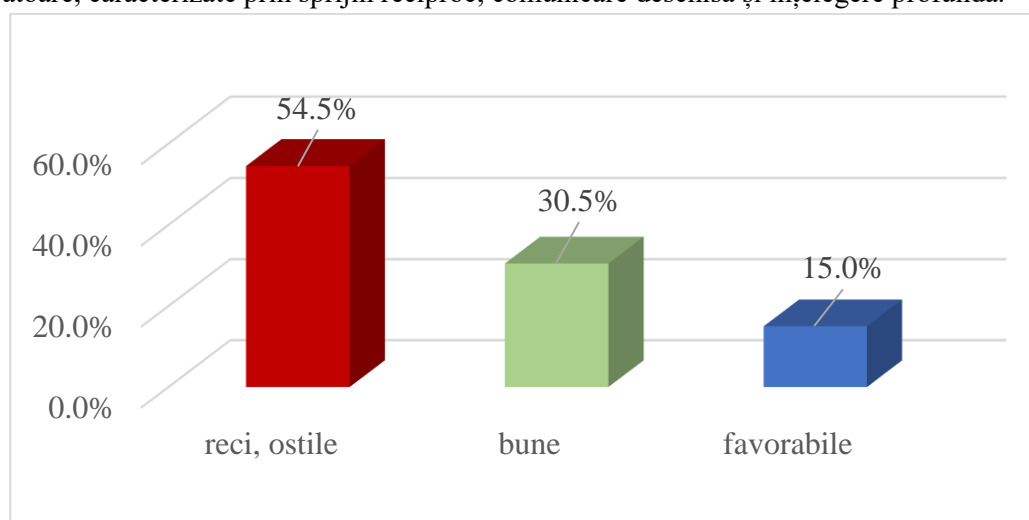
Tabelul 3. Repartiția subiecților conform scadelor de agresivitate după testul Buss-Perry (nr./ %)

Nivel	Scalele agresivității			
	Agresivitate fizică	Agresivitate verbală	Furie	Ostilitate
scăzut	76,0%	5,0%	22,5%	29,0%
mediu	24,0%	43,5%	57,0%	59,0%
înalt	0,0%	51,5%	20,5%	12,0%

Analizând figura 3 constatăm, că în ceea ce privește nivelurile de dezvoltare ale relațiilor interpersonale, majoritatea preadolescenților (54,5%) sunt încadrați într-un tip de relație caracterizată ca fiind rece și ostilă. Fapt ce explică, că o proporție semnificativă a preadolescenților prezintă trăsături de distanțare sau ostilitate în relațiile cu ceilalți, ceea ce poate include lipsa de implicare emoțională sau atitudini negative față de ceilalți.

În același timp, aproximativ 30,5% dintre preadolescenți au relații considerate ca fiind bune, ceea ce denotă faptul că o parte semnificativă a eșantionului manifestă relații caracterizate prin apropiere emoțională, încredere reciprocă și interacțiuni pozitive cu ceilalți.

În fine, aproximativ 15% dintre preadolescenți manifestă relații considerate favorabile, ceea ce indică faptul că o mică parte a eșantionului prezintă relații interpersonale deosebit de pozitive și satisfăcătoare, caracterizate prin sprijin reciproc, comunicare deschisă și înțelegere profundă.

Fig. 3. Repartiția subiecților după tipul de relații interpersonale (subiecții, %)

În ansamblu, datele obținute sugerează că există o variație semnificativă în calitatea relațiilor interpersonale la preadolescenți, cu o proporție semnificativă manifestând trăsături de distanțare sau ostilitate, în timp ce alții se bucură de relații mai apropiate și mai pozitive. Este important să se ia în considerare această variație în dezvoltarea și intervenția în relațiile interpersonale ale preadolescenților pentru a promova un mediu social sănătos și susținător pentru toți membrii comunității.

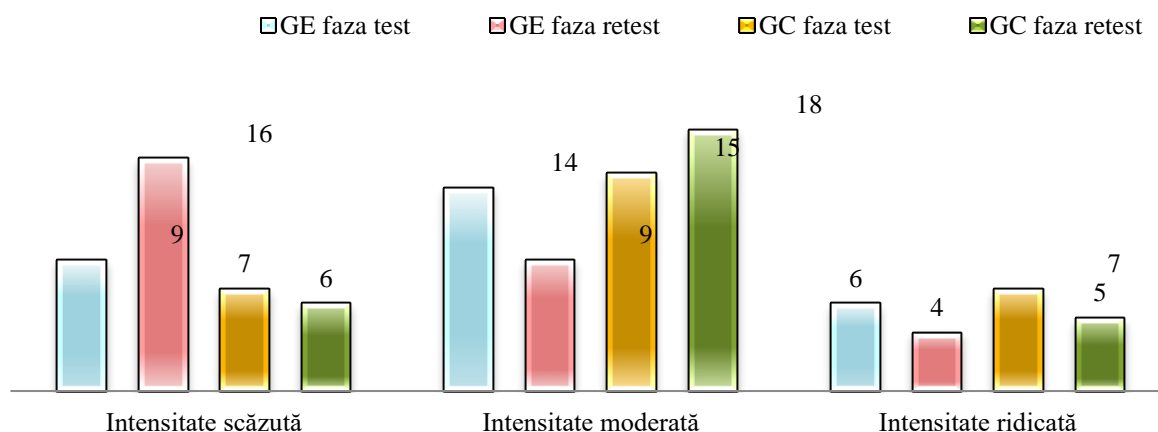
Pentru a diminua comportamentele agresive și cele de intimidare și hărțuire am constatat necesitatea elaborării Programul de diminuare a bullyingului prin intermediul stimulării relațiilor interpersonale pozitive și de susținere. Intervențiile proiectate au inclus o serie de conținuturi și activități menite să abordeze fenomenul bullyingului într-un mod integrativ și eficient, axându-se pe anumite direcții specificate în figura 4.

Fig.4. Direcțiile de intervenție în cadrul programului formative (D. Antoci)

Direcția de *sesizarea și conștientizare a bullyingului* a cuprins discuții și prezentări care să ofere informații despre bullyingul, tipurile acestuia și impactul asupra victimelor și comunității școlare în ansamblu. *Dezvoltarea empatiei și respectului* a inclus activități și exerciții care încurajează dezvoltarea empatiei și respectului față de ceilalți, promovând înțelegerea diferențelor și toleranța. Pentru *formarea abilităților de comunicare pozitivă* subiecții grupului experimental au fost implicați în activități practice care ajută preadolescenții să-și îmbunătățească abilitățile de comunicare și să învețe să-și exprime sentimentele și opiniile într-un mod constructiv și non-violent. Promovarea climatului psihologic favorabil este considerată ca fiind una din cele mai importante și s-a axat pe inițiative de creare a unui mediu școlar sigur, incluziv și respectuos, prin implicarea tuturor membrilor colectivului școlar. Totodată, considerăm ca fiind cea mai eficientă antrenarea preadolescenților în activități de gestionare a conflictelor. Sesiuni practice și simulări care oferă subiecților strategii și tehnici pentru diminuarea sau ocolirea conflictelor, inclusiv managementul non-violent și constructiv. O altă direcție importantă am considerat implicarea părinților și comunității. Crearea unui parteneriat între instituțiile de învățământ, părinții și comunitate este eficient în promovarea eforturilor colective în prevenirea și combaterea bullyingului, inclusiv prin sesiuni de informare și activități colaborative.

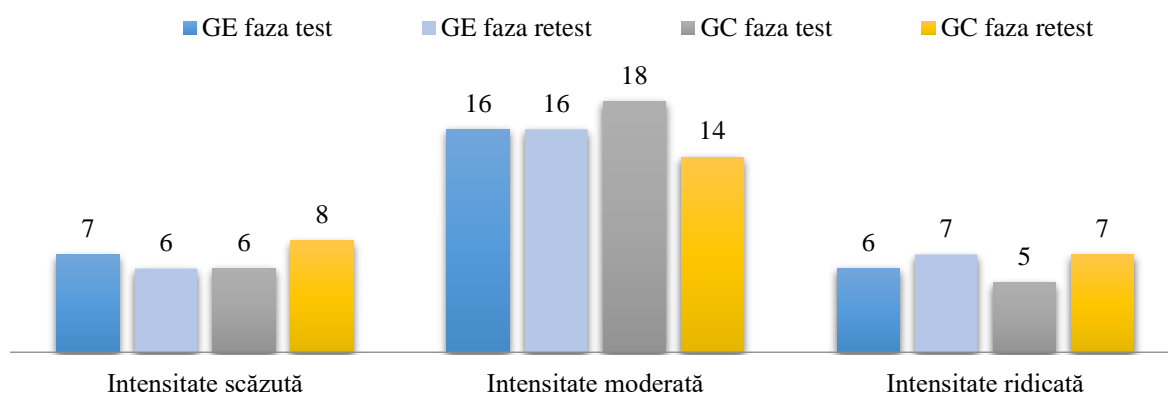
Acestea sunt doar câteva exemple de conținuturi care au fost incluse într-un program comprehensiv de diminuare a bullyingului în grupul experimental. Este important ca aceste activități au fost adaptate la nevoile specifice ale subiecților și implementate într-un mod integrat și sustenabil.

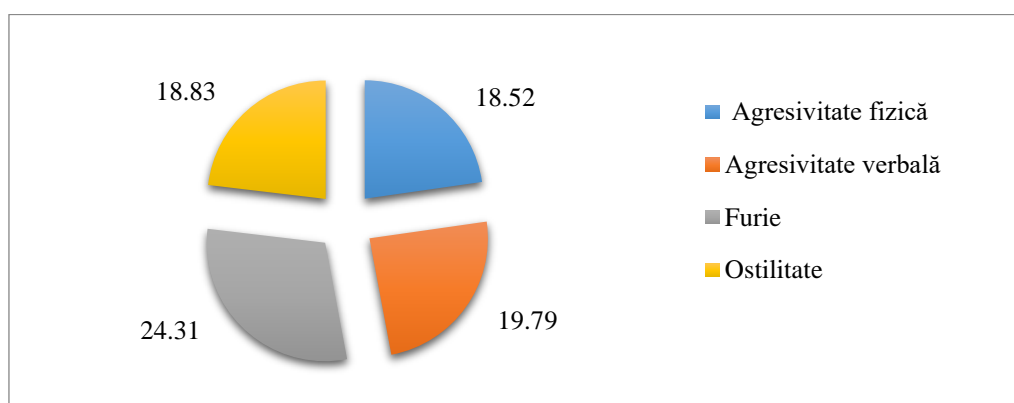
Fig. 5. Numărul de subiecților după intensitatea comportamentului de intimidare/hărțuire după chestionarul APRI-BT

Validarea programului formative s-a realizat prin aplicarea repetată a instrumentelor evaluative și compararea datelor experimentale obținute la etapa de constatare și de control.

Fig. 6. Numărul de subiecților după perceperea situației de victimă a intimidării/hărțuirii după chestionarul APRI-BT

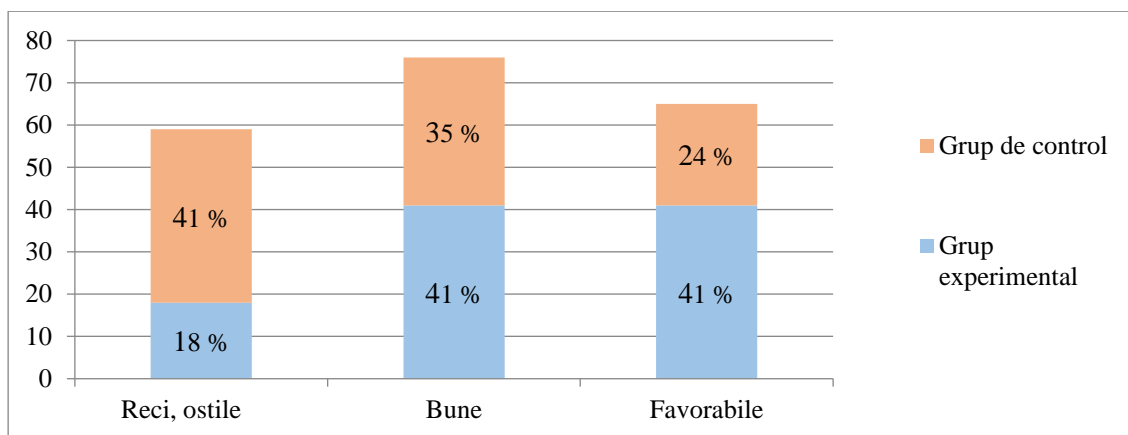
În conformitate cu datele din fig.6, se observă următoarele repartiții ale subiecților după intensitatea comportamentului de intimidare/hărțuire și intensitatea percepției situației de victimă: în grupul experimental - 55% din subiecți prezintă un nivel scăzut de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (16 subiecți), 31% din subiecți prezintă un nivel moderat de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (9 subiecți), 14% din subiecți prezintă un nivel ridicat de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (4 subiecți). Iar în grupul de control - 21% din subiecți prezintă un nivel scăzut de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (6 subiecți), 62% din subiecți prezintă un nivel moderat de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (18 subiecți), 17% din subiecți prezintă un nivel ridicat de intensitate a comportamentului de intimidare/hărțuire (5 subiecți).

Fig. 7. Repartiția subiecților grupului experimental la subscalele agresivității după testul Buss-Perry (subiecții, %)

Analiza figurii 7 indică asupra faptului că la subscalele de agresivitate verbală, furie și ostilitate se constată o scădere evidentă a scorurilor la subiecții din grupul experimental după participarea în programul de diminuare a bullying-ului, ceea ce semnifică faptul, că programul de diminuare a bullyingului a avut un impact pozitiv asupra comportamentelor și trăsăturilor asociate agresivității verbale, furiei și ostilității în rândul participanților din grupul experimental. Aceasta indică o reducere a manifestărilor agresive și o

îmbunătățire a relațiilor interpersonale în urma programului. Rezultatul constatat indică o schimbare pozitivă în atitudinea și comportamentul participanților în ceea ce privește manifestările de bullying și conflict.

Fig. 8. Repartiția subiecților după tipul de relații interpersonale conform testul Sidney Lecker (subiecții, %)

Figura 8 prezintă distribuția subiecților grupului experimental și de control privind relațiile interpersonale. Prin urmare, constatăm, că în grupul experimental, cât și în grupul de control, se observă diferențe în distribuția subiecților între cele două etape. În grupul experimental, procentajul subiecților cu relații reci și ostile scade semnificativ, în timp ce procentajul subiecților cu relații bune crește. Acest rezultat sugerează o îmbunătățire în comportamentul și percepțiile subiecților în ceea ce privește relațiile interpersonale ca urmare a intervenției educative.

Astfel, se poate observa că există unele diferențe în distribuția din grupul experimental și cel de control. De exemplu, în grupul experimental, procentajul subiecților cu relații reci și ostile scade de la 54,5% în etapa de constatare (Fig. 3) la 18% în etapa de control. În același timp, procentajul subiecților cu relații bune crește de la 30,5% (indici medii ilustrați în Fig. 3) la 41%.

Rezultatele obținute demonstrează că intervenția educativă a avut un impact benefic în reducerea comportamentului agresiv, ostilității și relațiilor reci și ostile, și în îmbunătățirea comportamentului și percepțiilor pozitive în ceea ce privește relațiile interpersonale în rândul subiecților implicați în cercetare. Aceste rezultate evidențiază importanța intervențiilor educaționale în promovarea unor comportamente sănătoase și pozitive și în dezvoltarea unor relații interpersonale armonioase.

Concluzii

Studiul efectuat a demonstrat că participanții din grupul experimental au înregistrat o scădere semnificativă a scorurilor la subscalele de agresivitate verbală, furie și ostilitate după participarea în programul de diminuare a bullyingului. Acest rezultat indică eficacitatea programului în reducerea manifestărilor de agresivitate și promovarea unor comportamente mai pozitive în rândul preadolescenților. Este esențial să se continue monitorizarea și evaluarea pe termen lung a efectelor acestor intervenții pentru a asigura durabilitatea impactului pozitiv și identificarea nevoilor suplimentare de intervenție. Colaborarea reprezentanților parteneriatului educațional, implicarea familiei și societății în diminuarea fenomenului de bullying și promovarea unui mediu sigur și incluziv pentru tineri sunt cruciale. Astfel, studiul realizat, demonstrează importanța eforturilor în prevenirea bullyingului și promovarea relațiilor interpersonale sănătoase în rândul tinerilor.

Bibliografie:

1. Bullying-ul afectează unul din cinci elevi în R. Moldova, potrivit Ministerului Educației. Peste 600 de cazuri au fost raportate în primele 5 luni ale acestui an. Publicat 22.11.2023 URL: <https://radiomoldova.md/p/25513/bullying-ul-afecteaza-unul-din-cinci-elevi-in-r-moldova-potrivit-ministerului-educatiei-pest-600-de-cazuri-au-fost-raportate-in-primele-5-luni-ale>
2. Bullying-ul în școlile din Republica Moldova: studiu realizat de Magenta Consulting. (2023). URL: <https://consulting.md/rom/statistici-si-publicatii/bullying-ul-in-scolile-din-republica-moldova>
3. CORR, P.J., MATTHEWS, G. (2009). The Cambridge Handbook of Personality Psychology. New York: Cambridge University Press.
4. EWEN, R.B. (2014). An introduction to theories of personality. 7th ed. New York: Psychology Press.
5. Raport UNICEF: Bullying-ul în rândul adolescenților din Republica Moldova. (2019). URL: <https://www.unicef.org/moldova/rapoarte/bullying-ul-%C3%AEn-r%C3%A2ndul-adolescen%C8%9Bilor-din-republica-moldova>